

Predložky

- **neohybné, neplnovýznamové slová**

- **nemajú funkciu vetného člena**

- stoja pred **podstatnými menami, prídavnými menami, zámenami a číslovkami**

- vyjadrujú **vzťahy medzi pomenovaniami** (osôb, zvierat, vecí, činností alebo javov a stavov)

ROZDELENIE PREDLOŽIEK

- podľa to, či **môžu, alebo nemôžu byť iným slovným druhom** ich delíme:

a) **prvotné** – nemôžu byť iným slovným druhom a ani nepochádzajú z iného slovného druhu

Napr. z, v, za, do, popod, poza, ponad

b) **druhotné** - môžu byť iným slovným druhom alebo pochádzajú z iného slovného druhu

Napr. okolo, dolu, hore, vôkol, uprostred, vinou, vďaka, následkom, koncom

- podľa **zloženia** ich delíme:

a) **jednoduché** – sú tvorené iba jednou predložkou, napr. z, v, do, okolo, medzi,

b) miesto

c) **zložené** – sú tvorené viacerými predložkami, napr. popod (po-pod), spoza (s-po-za), pomedzi (po-medzi), namiesto (na-miesto)

VÄZBA S PÁDMI

- predložky sa viažu s tvarmi podstatných mien, prídavných mien, zámen a čísloviek

- niektoré predložky sa viažu iba s jedným pádom, niektoré sa môžu vyskytovať vo viacerých pádoch

Genitív – bez, do, miesto, mimo, od, okrem, prostred, spod, sponad, spomedzi, uprostred, vôkol, z, za, zo...

Datív – k, ku, kvôli, napriek, naproti, proti, voči...

Akuzatív – cez, medzi, na, nad, o, po, pod, popod, pre, pred, skrz, v, za...

Lokál – na, o, po, popri, pri, v...

Inštrumentál – medzi, nad, pod, pred, s, so, za...

!!! Predložka z, zo sa viaže s Genitívom a predložka s, so s Inštrumentálom!!!

VOKALIZÁCIA PREDLOŽIEK

- kvôli plynulej výslovnosti sa **k predložkám, ktoré sa končia spoluhláskou** niekedy pridáva samohláska **“-o“ alebo “-u“ (vokál)**

- pravidelne sa vokalizujú neslabičné predložky **“z, k, v, s“**; zriedkavejšie predložky **“nad, pod, pred, od“**

- uvedené predložky sa vokalizujú:

1. **vždy** pred tvarmi zámena **JA** Napr. **o**do mňa, **u**ku mne, **o**nado mňa, **u**vo mne, **o**so mnou

2. Neslabičné predložky **“Z, K, V, S“** sa vokalizujú pred slovami, ktoré:

a) **na 1., 2., 3. mieste v slove** majú **rovnakú spoluhlásku**, akou je predložka, alebo párová (čo do znelosti a mäkkosti) spoluhláska ako v predložke.

Napr. **zo zeme, vo vode, so synom, ku káve, vo svete, vo štvrtok, v dave; ku skrini, ku skúške, ku skupinke; zo vzdialenosti, zo všetkého, zo vstupného, zo vžitých návykov; so vzorom, so všetkým, so vzájomnou dôverou...**

b) alebo artikulačne **podobnou spoluhláskou**, Napr. zo stola, vo filme, so záujmom, ku garáži, zo železa, zo školy, so ženou, so šablou;

!!!Poznámka: vokalizované predložky ku, so sa v týchto prípadoch vyslovujú vždy ako [gu, zo].

SPODOBOVANIE PREDLOŽIEK VO VÝSLOVNOSTI (ASIMILÁCIA)

- pri výslovnosti predložiek a predložkových spojení platí **pravidlo o spodobovaní**

- predložky zakončené na **znelé** spoluhlásky (bez, cez, od, nad, pod, v, z, pred, uprostred, pozdĺž, napred, nazad...) sa **pred** nasledujúcim slovom, ktoré sa začína **neznelou spoluhláskou**, **vyslovujú vždy ako neznelé**:

Napr.: bez teba, cez potok, od priateľa, nad stolom, pod posteľou, v kuchyni vyslovujeme [bes ťeba, ces potok, ot priateľ'a, nat stolom, pot posteľou, f kuchiňi]

- predložky zakončené na **neznelé** spoluhlásky (s, k, obďaleč, počas, naopak, naprieč, napriek) sa pred nasledujúcou **znelou hláskou spodobujú na znelé**:

pr.: s bratom, k matke, počas leta, napriek naliehaniu, obďaleč Nitra vyslovujeme [z bratom, g matke, počas l'eta, naprieg nal'iehaňiu, obďal'edž ňitri]

!!!Poznámka: Pri spojení predložky s osobným zámenom (ja, ty, on, ona, ono, my, vy, oni, ony) nenastáva spodobovanie (vyslovujeme s ním, nie z ním)!!!

PÍSANIE PREDLOŽIEK

- v predložke **KVÔLI** rešpektujeme koreň slova vôľa (k vôli - kvôli, napr. Kvôli deťom.), nie **kôli** so slovným základom kôl

- **dve predložky za sebou**

- dve predložky **nemôžu stáť pri sebe vo vete**, a to ani vtedy nie, ak by sa obidve viazali na to isté podstatné meno

Nesprávne „pred a po jedle, na i po vyučovaní, pred aj počas obeda, pri aj za školou, pred a počas vojny

Správne: **pred jedlom a po jedle, pred jedlom a po ňom**

- **predložka NA / do**

- pri názvoch **stredných** škôl sa pripúšťa **dvojakosť**: (chodiť) **do** gymnázia, **na** gymnázium.

Pri názvoch **vysokých** škôl sa ustálilo spojenie s predložkou **“na“**: (študovať) **na** univerzite, **na** technike, na právnickej fakulte; (chodiť) na univerzitu, na techniku, na právo, na medicínu.

- **predložky O / ZA**

- predložka **O** vyjadruje **čas, po ktorom sa uskutočňuje dej**: vrátim sa o hodinu, o malú chvíľu, o krátky čas, o dva dni; prídem o päť minút, o pol hodiny; stretneme sa o tomto čase.

- predložka **ZA** vyjadruje **čas v priebehu, za trvania niečoho**: Zemiaky budú za desať minút uvarené (varenie potrvá 10 minút). Úlohu napíšem za pol hodiny (písanie mi potrvá pol hodiny).

!!!Teda aj na otázku Koľko je hodín? treba odpovedať O desať minút dvanásť (nie "za desať minút").

NESPRÁVNE: úsečka **o dĺžke** 10 cm, rovnica **o dvoch** neznámych, dom **o troch** poschodiach, hluk **o sile** 150 decibelov, o dovolenke, o prázdninách, o prestávke

SPRÁVNE: **cez dovolenku, cez prázdniny, cez prestávku**;

úsečka **s dĺžkou** 10 cm, rovnica **s dvoma** neznámymi, dom **s troma** poschodiami;

hluk **v sile** 150 decibelov.

Správne / nesprávne predložkové väzby:

ÁNO: píšeme perom (vyjadruje nástroj, prostriedok)

NIE: píšeme s perom

ÁNO: rozbila to kameňom (vyjadruje nástroj, prostriedok)

NIE: rozbila to s kameňom

ÁNO: píšeme s veľkým písmenom (vyjadruje spôsob)

NIE: píšeme veľkým písmenom

ÁNO: rozbila to s bratom (vyjadruje vzájomnú činnosť)

NIE: (bratom to nemohla rozbiť)

ÁNO: Je o päť minút dvanásť.

NIE: Je za päť minút dvanásť.

ÁNO: Idem po teba.

NIE: Idem pre teba.

ÁNO: Je to kdesi pri Prešove.

NIE: Je to kdesi u Prešova.

ÁNO: Vzhľadom na to neprehovoril.

NIE: Vzhľadom k tomu neprehovoril.

ÁNO: Kniha na opakovanie učiva.

NIE: Kniha pre opakovanie učiva.

ÁNO: Prišli s cieľom zvíťaziť.

NIE: Prišli za účelom zvíťaziť.

ÁNO: počas choroby

NIE: po dobu choroby

ÁNO: postavenie mimo hry

NIE: postavenie mimo hru

ÁNO: z pravopisnej stránky

NIE: po pravopisnej stránke

ÁNO: buď ku mne milý

NIE: buď na mňa milý

ÁNO: som v internáte, v izbe

NIE: som na internáte, na izbe

ÁNO: hovor do mikrofónu

NIE: hovor na mikrofón

ÁNO: priprav sa na odpoveď

NIE: priprav sa k odpovedi

ÁNO: to závisí od teba

NIE: to závisí na teba

Spravte, si, prosím, tieto on-line testy:

<https://oskole.detiamy.sk/test/opakovanie-pred-monitorom-i>

<https://oskole.detiamy.sk/test/cinny-a-trpny-ro>

<https://oskole.detiamy.sk/test/rozdelovanie-slov>

<https://oskole.detiamy.sk/test/opakovanie-pred-monitorom-ii>

